

УДК: 929Лисецький:[59:069](477)

**Олександр Сергійович Лисецький і колекція кажанів Музею природи
Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна
Ю.В.Ільюхін**

Олександр Сергійович Лисецький (1919–1991 рр.), сторіччя зі дня народження якого виповнюється у цьому році, був досить відомим орнітологом і теріологом та працював довгий час доцентом на кафедрі зоології Харківського університету. Він з дитинства цікавився зоологією і був юннатом Харківського палацу піонерів і зоопарку ще з 1934 р. Почав своє навчання О.Лисецький на біологічному факультеті ХНУ у 1938 р. і закінчив його вже після Великої Вітчизняної війни у 1948 р. Саме у ці роки (з 1937 по 1947 рр.) ним разом з його студентським товаришем А.Куниченком і була зібрана колекція тушок кажанів, яка зберігається у Музеї природи ХНУ. Внаслідок того, що на етикетках майже всіх зразків не вказані прізвища колекторів, їх колекція була визначена нами завдяки порівнянню усіх даних (колекційних номерів, дат тощо) зразків з даними, наведеними у їх праці «К фауне летучих мышей (Chiroptera) Харьковской области», яка була опублікована у 1952 р. Взагалі у колекції Музею природи на наш час налічується 139 зразків кажанів, які належать до 18 видів, 11 родів та 3 родин. При цьому більша частина – 129 зразків належать до родини Лиликових – Vespertilionidae. З них 52 зразки були зібрані саме О.Лисецьким (разом з А.Куниченком). Цей матеріал наведено у порівняльній таблиці. З 9 видів цієї родини, представлених у їх зборах, 6 видів представлені 50 і більш відсотками від загальної чисельності всіх зразків, що зберігаються в Музеї природи. Це види: *Myotis dasycneme* (66,6%), *Plecotus auritus* (75%), *Nyctalus lasiopterus* (100%), *Nyctalus leisleri* (55%), *Pipistrellus nathusii* (83,3%), *Vespertilio murinus* (100%). При цьому достеменно ж належать до їх зборів два види – це єдиний зразок *Nyctalus lasiopterus* і обидва зразки *Vespertilio murinus*. В наш час всі ці зразки (крім *Nyctalus lasiopterus*, якого виставлено в експозиції) зберігаються в окремих ящиках у приміщенні наукових фондів. Ми можемо констатувати, що саме збори О.Лисецького та А.Куниченка становлять превалюючу частину колекційного наукового матеріалу кажанів Музею природи Харківського університету.

Ключові слова: О.С.Лисецький; кажани; колекції; Музей природи; Харківський університет.

**Alexandr Sergeevich Lisetskiy and his collection of bats in the Museum of
Nature at V.N.Karazin Kharkiv National University
Yu.V.Ilyukhin**

Aleksandr Sergeevich Lysetskiy (1919–1991), whose centenary is celebrated this year, was a well-known ornithologist and mammologist and worked for a long time as an associate professor at the Department of Zoology at Kharkiv University. He has been interested in zoology since childhood and has been a young naturalist at the Kharkov Pioneer Palace and in Kharkiv Zoo as early as 1934. A.Lysetskiy started his studies at the biological faculty of KhNU in 1938 and finished it after the Great Patriotic War in 1948. Already in these years (from 1937 to 1947) he, together with his student friend A.Kunichenko, collected bat specimens, which are now stored in the Museum of Nature of KhNU. Since the labels of almost all specimens do not have the names of collectors, this collection was determined by us by comparing all the data (collection numbers, dates etc.) of the samples with the data given in their paper "To the bat fauna (Chiroptera) of Kharkiv region", which was published in 1952. In total, the Museum of Nature collection now has 139 specimens of bats from 18 species, 11 genera and 3 families. The majority – 129 specimens belong to the family Vespertilionidae. Of these, 52 specimens were collected by A.Lisetskiy (together with A.Kunichenko). This material is provided in the comparative table. Of the 9 species of this family represented in their collection, 6 species are representing fifty or more percent of the total number of all specimens stored in the Museum of Nature. These species are: *Myotis dasycneme* (66.6%), *Plecotus auritus* (75%), *Nyctalus lasiopterus* (100%), *Nyctalus leisleri* (55%), *Pipistrellus nathusii* (83.3%), *Vespertilio murinus* (100%). Only these collectors provided specimens of two species: these are the only specimen of *Nyctalus lasiopterus* and both specimens of *Vespertilio murinus*. Nowadays, all of these specimens (except *Nyctalus lasiopterus*, which is on display) are stored in separate boxes in the scientific collection of the museum. We can conclude that the collection of A.Lisetskiy and A.Kunichenko make up the prevailing part of the scientific collection of bats of the Museum of Nature of Kharkiv University.

Key words: A.S.Lisetskiy; bats; collections; Museum of Nature; Kharkiv University.

Александр Сергеевич Лисецкий и коллекция летучих мышей Музея природы Харьковского национального университета имени

В.Н.Каразина
Ю.В.Ильяхин

Александр Сергеевич Лисецкий (1919–1991 гг.), столетие со дня рождения которого исполняется в этом году, был довольно известным орнитологом и териологом и работал долгое время доцентом на кафедре зоологии Харьковского университета. Он с детства интересовался зоологией и был юннатом Харьковского дворца пионеров и зоопарка еще с 1934 года. Начал А.Лисецкий свое обучение на биологическом факультете ХНУ в 1938 г. и окончил его уже после Великой Отечественной войны в 1948 г. Именно в эти годы (с 1937 по 1947 гг.) им вместе с его студенческим товарищем А.Куниченко и была собрана коллекция тушек летучих мышей, которая и сохраняется в Музее природы. Вследствие того, что на этикетках практически всех образцов не указаны фамилии коллекторов, их коллекция была нами определена лишь благодаря сравнению всех имеющихся данных (коллекционных номеров, дат и пр.) образцов с данными, представленными в их работе «К фауне летучих мышей (Chiroptera) Харьковской области», опубликованной в 1952 г. В целом в коллекции Музея природы в настоящее время насчитывается 139 образцов летучих мышей, которые относятся к 18 видам, 11 родам и 3 семействам. При этом большая часть – 129 образцов относятся к семейству Гладконосых – Vespertilionidae. Из них 52 образца были собраны именно А.Лисецким (вместе с А.Куниченко). Этот материал приведен в сравнительной таблице. Из 9 видов рода, представленных в их сборах, 6 видов представлены 50 и более процентами от общей численности всех образцов, хранящихся в Музее природы. Это виды: *Myotis dasycneme* (66,6%), *Plecotus auritus* (75%), *Nyctalus lasiopterus* (100%), *Nyctalus leisleri* (55%), *Pipistrellus nathusii* (83,3%), *Vespertilio murinus* (100%). Единственный образец *Nyctalus lasiopterus* и оба образца *Vespertilio murinus* – также относятся к их собранию. Сейчас все эти образцы (кроме выставленного в экспозиции *Nyctalus lasiopterus*) хранятся в отдельных ящиках в помещении научных фондов. Мы можем констатировать, что именно сборы А.Лисецкого и А.Куниченко составляют преобладающую часть коллекционного научного материала летучих мышей Музея природы Харьковского университета.

Ключевые слова: А.С.Лисецкий; летучие мыши; коллекции; Музей природы; Харьковский университет.

Вступ

У 2019 р. виповнюється 100 років від народження доцента кафедри зоології та екології тварин (на той час зоології хребетних) Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна Олександра Сергійовича Лисецького (1919–1991 рр.). Народився він на Вінниччині, але вже 1934 року переїхав до Харкова. З дитинства цікавився зоологією і був юннатом Харківського палацу піонерів і зоопарку. Навчався О.Лисецький на біологічному факультеті Харківського університету з 1938 р. На початку Великої Вітчизняної війни він був призваний до лав діючої армії у танкові війська, де влітку 1942 р. під Сталінградом отримав важке поранення. Продовживши перерваною військовою навчання на біофаку, він закінчив його у 1948 р. Захистив кандидатську дисертацію по гризунах і до 1991 р. працював доцентом ХНУ. Відомий О.Лисецький не лише як териолог, але і як орнітолог. Був він досить складною і неординарною особистістю. Багато студентів, включаючи і автора, саме під його керівництвом захистило свої дипломні роботи.

У цій роботі ми наведемо дані про значення зборів О.С.Лисецького у накопиченні колекційного матеріалу кажанів, який зберігається у Музеї природи Харківського університету. Роль зборів саме О.С.Лисецького можна визначити досить точно завдяки його роботі «К фауне летучих мышей (Chiroptera) Харьковской области» (Лисецкий, Куниченко, 1952).

Значення колекційного матеріалу дуже важливе, і тому його накопичення й каталогізація є однією з головних задач наукової діяльності музеїв. Музей природи Харківського університету заснований ще у 1807 році і є одним із найбільших і найстаріших природничих музеїв України. За довгу історію музею в ньому накопичено багато цінного наукового матеріалу (в тому числі й териологічного), який в наш час виставлений в експозиції, а також зберігається у наукових фондах (Криволапов, 2007).

Матеріал

На наш час у колекції Музею природи налічується 139 експонатів кажанів, які у вигляді як вологих препаратів, так і опудал і тушок виставлені в експозиції або зберігаються у фондовому приміщенні. Ці експонати представляють 18 видів 11 родів трьох родин (Ільяхін, 2018).

Експозиційна частина колекції виставлена у залі ссавців №18, а наукова частина колекції зберігається у фондовому приміщенні. Взагалі колекція кажанів Музею є однією з найдавніших в Україні і має велику наукову цінність. Найбільше зразків (129 тушок, опудал і вологих препаратів) належить до родини Лиликових – *Vespertilionidae*. При цьому 52 зразки кажанів 9 видів цієї родини – це збори саме О.С.Лисецького і його студентського товариша А.А.Куниченка. Почали збирати цю колекцію ще 1935 року (серед зразків нашого музею найстаріші датовані 1937 роком). Як писав сам О.С.Лисецький: «Більша частина зібраною нами колекції і щоденників загинули під час німецької окупації Харкова. Вцілілі зразки кажанів знаходяться у зоологічному музеї при біологічному факультеті Харківського державного університету» (Лисецький, Куниченко, 1952).

Автором переглянуто всі наявні фондові колекції і експозиційний матеріал. Наведені всі наявні дані про музейні зразки, які були здобуті О.С.Лисецьким разом з А.А.Куниченком, з даними часу і міста здобуття і наявними авторськими номерами (без вимірів і колекційних музейних номерів). Робота була ускладнена тим, що колектори, на жаль, не вказували на етикетках цих зразків своє прізвище, і належність зразків до їх зборів ми змогли віднести, лише порівнюючи дані етикеток (авторські дво- і тризначні номери – якщо вони є, дати і місця здобуття) з роботою самих колекторів (Лисецький, Куниченко, 1952). При цьому кількість зразків, зібрана ними, виявилась дещо іншою, ніж ми вважали раніше (Ільяхін, 2018).

Скорочення в тексті: HAR – Харківська обл., SUM – Сумська обл., чер. – череп, М – самець, F – самка, S – стать не відома, n – кількість екз., ad – дорослий, juv – маля, обл. – область, р-н – район, м. – місто, с. – село, б.н. – не має номеру, ХНУ – Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна, МПХУ – Музей природи Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна, Д.Б.С. – «Донецька біостанція», тобто біостанція Харківського національного університету.

Аналіз та обговорення

Порядок наведення видів у цій статті відповідає сучасним оглядам фауни (Павлинов, 2003); порядок наведення і назви (з їхніми авторами та датами опису) видів, які відомі у складі фауни України, вивірено за відповідним оглядом (Загороднюк, Ємельянов, 2012).

Перелік зразків колекції, які були зібрані О.С.Лисецьким разом з А.А.Куниченком

1. *Myotis dasycneme* Boie, 1825 – нічниця ставкова ($n=2$)

• HAR, Зміївський р-н, околиці Коропова, $n=2$ (30.04.1938 р. №39 – 1 F ad; 13.08.1938 р. №40 – 1 M ad, всі тушки з чер.). Зберігаються у фондах.

Вид в Україні доволі рідкісний, і ці зразки – одні з небагатьох відомих в музеях України (Загороднюк, Годлевська, 2001).

2. *Plecotus auritus* Linnaeus, 1758 – вухань бурий ($n=6$)

• HAR, Харків, приміська зона Помірки, $n=6$ (13.06.1937 р. №179 – 1 M ad; №180, №181 – 2 F ad; №176, №177 – 2 M juv; №178 – 1 F juv, тушки з чер. – крім однієї). Зберігаються у фондах.

Раніше всі 7 зразків цього виду з фондової колекції ми вважали здобутими В.П.Кудокоцевим (Ільяхін, 2018). При більш ретельному огляді виявилось, що 6 зразків було здобуто саме О.С.Лисецьким, а лише 1 зразок – В.П.Кудокоцевим.

3. *Nyctalus lasiopterus* Schreber, 1780 – вечірниця велетенська ($n=1$)

• HAR, Зміївський р-н, околиці Коропова, 18.04.1938 р. – 1 M ad, тушка з чер. Виставлена в експозиції. Дуже рідкісний вид, відомо до 20 місцезнаходжень на території України (Червона книга ..., 2009). Єдиний зразок цього виду, експонується у залі ссавців №18.

4. *Nyctalus noctula* Schreber, 1774 – вечірниця дозирна ($n=14$)

• HAR, Харківський р-н., околиці Харкова, Померки, $n=4$ (30.05.1938 р. №69 – 1 M ad; 30.06.1938 р. №84 – 1 F ad; 29.08.1939 р. №18 – 1 M ad; 18.06.1939 р. №183 – 1 F ad), усі тушки з чер. • HAR, Зміївський р-н, Коропове, $n=8$ (1938 р.: 18.04. №77, №78 – 2 F ad; 1.05. №41, №72 – 2 F ad; 12.05. №63 – 1 F ad; 18.05. №64, №76 – 2 F ad; 27.07. №97 – 1 F ad), усі тушки з чер. • HAR, Чугуївський р-н, с. Есхар, 21.08.1937, $n=2$ (№16 – 1 M ad, №17 – 1 F ad), тушки з чер. Зберігаються у фондах.

5. *Nyctalus leisleri* Kuhl, 1817 – вечірниця мала ($n=11$)

• HAR, Харківський р-н., околиці Харкова, Померки $n=2$ (29.08.1937 р. №28 – 1 M ad, 30.05.1938 р. №70 – 1 F ad), усі тушки з чер.; • HAR, Харківський р-н, с. Бабаї, $n=2$ (18.06.1938 р., №80, №81 – 2 F ad, тушки з чер.) • HAR, Зміївський р-н, Коропове, $n=7$ (12.07.1937 р. №19 – 1 M ad; 17.07.1937, №20, №21, №22, №25, №27 – 5 F ad, №24 – 1 M ad), тушки з чер. Зберігаються у фондах.

6. *Pipistrellus nathusii* Keyserling et Blasius, 1839 – нетопир лісовий ($n=10$)

• HAR, Зміївський р-н, окол. Д.Б.С., 30.04.1939 р., $n=2$ (№170, №171 – 2 F ad, тушки з чер.). HAR, Зміївський р-н, окол. Коропова, 14.05.1939 р., $n=1$ (№172 – 1 F ad, тушка з чер.) • HAR, Харківський

р-н, окол. Велико-Данилівського лісництва, 27.08.1946 р., $n=2$ (б.н. 2 F ad, тушки з чер.). • SUM, Тростянецький р-н, Нескучанське лісництво, 15.06.1946 р., $n=5$ (б.н. 5 F ad: 4 тушки з чер., 1 тушка без чер.). Зберігаються у фондах.

7. *Pipistrellus pipistrellus* Schreber, 1774 – нетопир-карлик ($n=4$)

• HAR, Зміївський р-н, околиці Коропова 26–28.06.1938 р., $n=1$ (№94 – 1 F ad, тушка з чер.); • SUM, Тростянецький р-н, Нескучанське лісництво, 15.06.1946 р., $n=3$ (б.н. 2 F ad, тушки з чер., 1 F ad, тушка без чер. і без даних). Зберігаються у фондах.

8. *Eptesicus serotinus* Schreber, 1774 – пергач пізній ($n=2$)

• HAR, Харків, 3.06.1937 р., $n=1$ (№2 – 1 M ad, тушка без чер.). • HAR, Харків, 22.11.1938 р., $n=1$ (№146 – 1 M ad, тушка без чер.). Зберігаються у фондах.

9. *Vespertilio murinus* Linnaeus, 1758 – лилик двоколірний ($n=2$)

• HAR, окол. м. Ізюм, 6.06.1947 р., $n=2$ (№259, №260 – 2 F ad), тушки без чер. Зберігаються у фондах.

На цей час у наукових фондах і експозиції Музею природи зберігається 52 екз. кажанів 9 видів родини Vespertilionidae, які були зібрані О.С.Лисецьким разом з А.А.Куниченком. Всього ж колекція кажанів налічує 139 екз., які належать до 18 видів, 11 родів та 3 родин. Якщо ж порівняти вклад зборів О.С.Лисецького по родині Vespertilionidae, то тут частина їх зборів дуже велика (табл. 1).

Таблиця 1.

Обсяг наявного і зібраного О.С.Лисецьким матеріалу родини Vespertilionidae за систематичними групами

Роди і обсяг видів	Вид і загальна кількість наявних зразків	Кількість зразків по видах, які зібрані О.С.Лисецьким з А.А.Куниченком	
		загальна	у відсотках до всього наявного матеріалу
<i>Myotis</i> (3 види)	<i>Myotis myotis</i> (8)	–	0%
	<i>M. dasycneme</i> (3)	2	66,6%
	<i>M. daubentoni</i> (4)	–	0%
<i>Plecotus</i> (1 вид)	<i>Plecotus auritus</i> (8)	6	75%
<i>Nyctalus</i> (3 види)	<i>Nyctalus lasiopterus</i> (1)	1	100%
	<i>N. noctula</i> (50)	14	28%
	<i>N. leisleri</i> (20)	11	55%
<i>Pipistrellus</i> (2 види)	<i>Pipistrellus nathusii</i> (12)	10	83,3%
	<i>P. pipistrellus</i> (9)	4	44,4%
<i>Eptesicus</i> (1 вид)	<i>Eptesicus serotinus</i> (8)	2	25%
<i>Vespertilio</i> (1 вид)	<i>Vespertilio murinus</i> (2)	2	100%
<i>Miniopterus</i> (1 вид)	<i>Miniopterus schreibersii</i> (4)	–	0%
Разом	7 родів, 12 видів, 129 зразків	6 родів, 9 видів, 52 зразки	

Відсоткове відношення їх зборів до загального обсягу колекції цієї родини в МПХУ виявляється наступним: *Myotis dasycneme* (66,6%), *Plecotus auritus* (75%), *Nyctalus lasiopterus* (100%), *Nyctalus noctula* (28%), *Nyctalus leisleri* (55%), *Pipistrellus nathusii* (83,3%), *Pipistrellus pipistrellus* (44,4%), *Eptesicus serotinus* (25%), *Vespertilio murinus* (100%). При цьому з представлених 9 видів їх колекції 5 видів репрезентують загальний обсяг 50 і більше відсотками, з яких 2 види – це *Plecotus auritus* і *Pipistrellus nathusii* представлені відповідно 75% і 83,3%, а *Nyctalus lasiopterus* (єдиний екземпляр) і *Vespertilio murinus* – це 100%. Виходячи з вище наведеного матеріалу можна стверджувати, що саме збори О.С.Лисецького і А.А.Куниченка 30–40-х років ХХ сторіччя становлять превалюючу частину колекційного матеріалу МПХУ, особливо її фондової частини. Але при цьому слід зауважити, що у ці роки, крім О.С.Лисецького і А.А.Куниченка, збором кажанів займалось багато дослідників, такі як Г.П.Московський, Г.П.Матвеева, А.М.Маньковський та ін. При порівнянні зразків, які були нами наведені, із зразками, наведеними в рукопису Г.П.Московського (Московский, 1941), є співпадіння 8 зразків (по датам,

місцям добичі і статі). Це співпадіння можливо пояснити тим, що в одних і тих самих місцях, в один час могло працювати декілька колекторів (Влащенко, 2011). Можливо, мала місце і деяка плутанина колекційного матеріалу. Зараз ми можемо лише вшанувати пам'ять всіх цих людей, які у ті важкі і вже далекі від нас часи займалися цією важливою колекційною і науковою справою

Подяки

Щиро дякую Т.Атемасовій за ідею статті та значну допомогу при підготовці цієї публікації і О.Зіненку за допомогу у перекладі необхідних частин тексту англійською мовою.

Список літератури / References

- Загороднюк І., Годлевська Л. Кажани в колекціях зоологічних музеїв України: огляд і фенологічний аналіз даних // Міграційний статус кажанів в Україні. – Київ, 2001. – С. 122–156. (Novitates Theriologicae; Pars 6). /Zagorodnjuk I., Godlev'ska L. Bats in the collections of zoological museums of Ukraine: overview and phenological analysis of data // Migration status of bats in Ukraine. – Kyiv, 2001. – P. 122–156. (Novitates Theriologicae; Pars 6)./
- Загороднюк І.В., Ємельянов І.Г. Таксономія і номенклатура ссавців України // Вісник Національного науково-природничого музею. – 2012. – Т.10. – С. 5–30. /Zagorodnjuk I.V., Emelyanov I.G. Taxonomy and nomenclature of mammals of Ukraine // Bulletin of the National Museum of Natural History. – 2012. – Vol.10. – P. 5–30./
- Ільяхін Ю. Представники ряду Chiroptera в колекції музею природи Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна // Theriologia Ukrainica. – 2018. – Т.16. – С. 77–84. /Ilyukhin Yu. Representatives of the order Chiroptera in the collection of the Museum of Nature at V.Karazin Kharkiv National University // Theriologia Ukrainica. – 2018. – Vol.16. – P. 77–84./
- Влащенко А.С. История исследований и кадастр находок рукокрылых (Chiroptera) на территории Харьковской области в XIX–XX веках // Plecotus et al. – 2011. – Т.14. – С. 26–54. /Maschenko A.S. Research history and list of records of bats (Chiroptera) in the Kharkov Region in the XIX and XX centuries // Plecotus et al. – 2011. – Vol.14. – P. 26–54./
- Московский Г.П. Материалы по изучению фауны Chiroptera в Харьковской области. Рукопись. 1941. 18с. /Moskovsky G.P. Materials on the study of the Chiroptera fauna in the Kharkov region. Manuscript. 1941. 18p./
- Криволапов В.П. О териологической коллекции Музея природы Харьковского национального университета имени В.Н.Каразина // Биологический вестник (ХНУ). – 2007. – Т.11, №1. – С.18. /Krivolapov V.P. About theriological collection of the Museum of Nature of V.N.Karazin Kharkiv National University // Biological Newsletter (KhNU). – 2007. – Vol.11, no.1. – P.18./
- Лисецький А.С., Куниченко А.А. К фауне летучих мышей (Chiroptera) Харьковской области // Труды НИИ биологии Харьк. ун-та им. А.М.Горького. – 1952. – Т.16. – С. 87–92 (Ученые записки Харьк. гос. ун-та. Т.44). /Lisetskiy A.S., Kunichenko A.A. To the fauna of bats (Chiroptera) of the Kharkov region // Proceedings of the Research Institute of Biology of A.M.Gorky Kharkov State University. – 1952. – Vol.16. – P. 87–92. (Research Bulletin of Kharkov University. Vol.44).
- Павлинов И.Я. Систематика современных млекопитающих. – М: Изд-во Моск. ун-та, 2003. – С. 160–191. /Pavlinov I.Ya. Systematics of modern mammals. – M: Publishing House of Moscow University, 2003. – P. 160–191./
- Червона книга України. Тваринний світ / За ред. І.Акімова. – Київ: Глобалконсалтинг, 2009. – 600с. /Red Book of Ukraine. Animals / Ed. I.Akimov. – Kyiv: Globalconsulting, 2009. – 600p./

Представлено: І.С.Хамар / Presented by: I.S.Hamar

Рецензент: В.А.Токарський / Reviewer: V.A.Tokarsky

Подано до редакції / Received: 10.09.2019

Про автора: Ю.В.Ільяхін – Музей природи Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна, вул. Тринклера, 8, Харків, Україна, 61022, ilyihinyra@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-3985-2764>

About the author: Yu.V.Ilyukhin – Nature Museum, V.N.Karazin Kharkiv National University, Trinkler Str., 8, Kharkiv, Ukraine, 61022, ilyihinyra@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-3985-2764>

Об авторе: Ю.В.Ильяхин – Музей природи Харьковского национального университета имени В.Н.Каразина, ул. Тринклера, 8, Харьков, Украина, 61022, ilyihinyra@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-3985-2764>